

Rimvydas Griauzdė

Susipažinom, kai aš dar dirbau Obeliuose. Apie jį buvau girdėjęs ir anksčiau. Žinojau, kad yra toks kunigas iš mūsų krašto, kad Monsinjoro titulą gavęs. Iš kun. S. Kazėno, kuris tada dirbo Troškūnuose, sužinojau, kad Anykščiuose reikia vargonininko. Vieną vakarą po Mišių ir nuvažiavau. Iškart ir sutarėm; apsidžiaugė Monsinjas „O, „zemliakas!“ Ir paklausė – kada atvažiuosi, sekmadienį jau būtų gerai. Per Ceciliją – labai simboliškai – ir pradėjau dirbti. Sako, ką giedosit per Ceciliją Sakau, Pastoralę imsime. Oho – nustebo. Tokias Mišias iškart, dar kojų neapšilęs, bet mėginsim! Jo dėka ir kamerinis choras (anksčiau vadinosi jaunimo) atsirado. Rink, sako, žmones, kurk dar vieną chorą. Taip ir prasidėjo. Iškart sutarėm. Labai konkretus, iškart ir dėl atlygio sutarėm, ir to susitarimo visada laikėsi. Niekada nesikišdavo į mūsų repertuarą, pats rinkdavausi kūrinį. Sakydavo – tu „muzikantas“, tu žinai. Nors ir pats šioj srity tikrai nusimanė, ir gerai giedojo. Kokios iškilmės ar Velyknaktis, prieš tai visada pasikviesdavo mane – – kartu „pereikim“, pagiedokim, kad tvirtai žinočiau... Visada pasiklaus – o kaip čia, o kaip čia Labai atsakingai žiūrėjo į giedojimą. Kiek įrašų, kiek plokštelių turėjo! Ir užleisdavo paklaust, ir paskolindavo, ir patardavo, ir pakomentuodavo, atkreipdavo dėmesį į tai, kaip skirtingai kolektyvai atlieka tą patį kūrinį.

Mėgstamiausia giesmė buvo „Vienuolės malda“ „Tavęs aš ilgiuosi, o Kristau Karaliau, Tave pavaduoti man niekas negali. Arčiau o arčiau prie Karaliaus širdies – Čia sieloj ramybė ir džiaugsmas žydės“. Šitą giesmę giedojo per jo primicijas, paskui per kunigystės 50-metį – vis paprašydavo kokiom nors svarbiom progom ją pagiedoti.

Kolekciją, knygas pasirodė tik atvažiavus. Yra pasakojęs, kaip paveikslus kaupė. Ir Rygoj turguj pirko, ir Rokišky skrebai ar pijokėliai buvo atnešę. Turėjo tokį norą, kad neprapultų tos vertybės, niekam nerūpinčios, kad nenuveiktų kažkur.

Mus jungė ir bitininkavimas. Kai sužinojo, kad moku su bitėmis apsieit, iškart vieną avilį paskyrė, turėk, sako, daugink. Vis stebėdavos, kad nekanda manęs bitės – matai, tu moki, stebėdavosi. Bet ir jo nekąsdavo. Sakydavo – tu daryk viską, kas reikia, o aš padėsiu, asistuosiu – juokdavosi.

Labai draugiškai sutardavome. Buvo žmogus tiesus, nesukdavo aplink, jei ką. Bet pastabas sakydavo mandagiai, neižeisdamas, bijodavo užgaut kitą žmogų. Gana ilgai žmogų tyrinėdavo, stebėdavo, kol arčiau prisileisdavo, pasitikėdavo. Ilgai neturėjau mašinos. Pradžioj duodavo nenoriai. Vieną kartą parvažiavau laiku, tvarkingai, kitą – o paskui sako tu imk visada, kai tik tau reikės. Dažnai ir jį vežiodavau, turėjo problemų su akim, operavosi.

Labai mėgdavo Peslius. Nuvažiuodavom pavakariais, ir per Vėlines. Ten tokia ypatingai rami vieta. Sakydavo, energetiškai gera vieta. O jis turėjo tokių ypatingesnių sugebėjimų. Man kai buvo sausgyslių uždegimas, labai skaudėjo – paėmė, uždėjo savo ranką, palaikė ir skausmas praėjo. Kartais taip juokaudavo – paimdavo rublį ir pridėdavo prie kaktos. Laikydavosi!

Pasakodavo, kad menininkai lankydavosi. Matydavau Vaidotą Žuką, ir patį Monsinjorą pas jį vežiau. Ir pas Mackelaitę esam buvę – norėjo pasitart, lyg tai dėl atsiklijavusio vitražo. Esu girdėjęs iš svečių, kad jie čia važiuodavo dėl jo paties kad neabejingas menui, kad patraukli asmenybė, protingas, išsilavinęs. Visada knyga gulėdavo ant stalo tai rusiška, tai vokiška, nekalbant jau apie lietuviškas. Tik kuklus buvo labai, vis susidrovėdavo pagirtas ai, ką aš čia – sakydavo... Nenorėdavo niekur būti pirmose gretose.

Kaip darbdavys buvo labai teisingas.

Buvo tikras kunigas – toks, koks ir turi būt. „Pletkais“ neužsiimdavo. Kartą sako – eikš, ką parodysiu. Kambarį staktoj vinis įkaltas, ant jo „anonimkos“ suvertos. Ir niekada apie tai nešnekės – nei per pamokslus, nei kur privačiai, niekada nenešiodavo paskalų, nesiaiškindavo.

Pamokslams labai ruošdavosi, dažniausiai panelę pasidarydavo. Nebuvo labai buitiski, „iš gyvenimo“, dažniau tokie teologiniai, bet suprantami, aiškūs.

Kartais pamoralizuodavo, ištrūkdavo ir aštresnis žodis, bet retai. Labai pykdavo, kai būdavo laidotuvės. „Išmirsit, šitai visi išmirsit“ – ne dėl laidojimo, dėl žmonių išeinančių išgyvendavo, kad parapija mažėja.

Man jis buvo ir kaip draugas. Aišku, per daug arti neprisileisdavo, bet ne specialiai – tiesiog tokia jo laikysena. Didelė pagarba jam tą savotišką atstumą sukurdavo. Jaučiau pašėlusią pagarbą, ne baimę, bet pagarbą. Ir sau buvo labai reiklus, o tada ir kitiems. Atsakingai žiūrėjo į viską. Niekada nebuvo, kad neturėtų ko pasakyti per pamokslą, nepilstė iš tuščio į kiaurą. Brevijorių kalbėdavo nuolat, ir po šventorių vaikščiodamas, ir bažnyčioje.

Kai kraustės iš klebonijos, man padovanojo paveikslą; spėjo, kad L. Karsavino; jis gana prastos būklės buvo. Sako, nepyk, kad toks, bet paveikslas geras. Paskui restauravau. B. Uoginto paveikslą dar padovanojo, kryžių medinį.

Vaikščiodavom į „kalendas“. Noriai su žmonėm šnekėdavo, pabūdavam ir ilgiau, kur šnekos atsirasdavo. O atsirasdavo ten, kur pamatydavo ant sienos gerų paveikslų, kur būdavo didelė biblioteka. Net nušvisdavo tada visas.

Žmonės jo privengdavo, nors nebardavo. Pats pergyvendavo, sakydavo – aš gi ne tai noriu pasakyt, aš nesibaru. O žmonėms – jei tik pastabą pasako, tai jau barasi.

Džiaugdavosi, kad gerai, kai mašina yra. Kol neturėjo, tai sėsdavo ant „Javos“ – taip į Vilnių ir altoriaus detales auksavimui veždavo. Susipila į kišenes, į portfelį ir lekia. Kur didesnės, tai jau meistrai čia, vietoj, auksavo.

Pasakojo, kaip atsirado paveikslai Žukas nutapė ir kunigams netiko. Kaip, sako, nesupranta, jauno menininko, juk paremt reikia, jaunas, gabus, reikia paimt.

Skaityt duodavo, pasiūlydavo, bet labai griežtai. Sakydavo, neužsirašau, pasitikiu, bet labai daug knygų yra iškeliavę. Pasirodydavo naują knygą nusipirkęs, papasakodavo ką skaito tuo metu.

Paukščiai mėgo – tik ateina, tupia ant peties, ant kepurės, kaip šv. Pranciškui. Dar ir „kliurkteli“. „Va, – juokdavosi, – ir lesink juos“... Abiems tūpdavo – ir Petriukui.

Su vikarais būdavo problemų, bet niekada neskųsdavo, vyskupui nepranešindavo.

Dainuodavom „Mes esam solidarūs Vartojam sachariną, Mes esam šiaurės krašto Iš tolimo Krinčino“...

Pasakojo, kai sykį buvo Palangoj susitikimas su poetu Eugenijumi Matuzevčiumi. O jie bendraudavo, mokėsi toj pačioj mokykloj, bevaikščiodami visi, dar „pacanai“ būdami, ir sukūrė tą dainą. Per vakarą buvo visokių klausimų. Jis ėmė ir užrašė lapelyje šitą ketureilį ir nusiuntė. E. Matuzevičius net pašoko iš džiaugsmo, kad salėj sėdi žmogus iš tų laikų!.. Su B. Brazdžioniu buvo pažįstamas.

Pasakojo, kad A. Vienuolis arnotą padovanojęs, jį labai saugodavo, nedėvėdavo. Daug žinojo ir mėgo pasakoti apie vyskupą A. Baranauską. Taurę mėgo sidabrinę, su emale, monstranciją irgi senąją imdavo – suprato, kas yra tikra. Kamžų „užuolaidinių“ niekada – nei pats, nei zakristijonas. Kamžos, albos – tik drobinės. Pirštinių nenešiodavo, net žiemą. Tik patrina rankas – ir gerai. „Kalendon“ su sutana eidavo – iš pagarbos žmonėms.

Su bažnyčios tarnais buvo mandagus, taktiškas, pagarbus. Jei kas ko nespėja – pats padarys, balso nekels, nepriekaištaus.

Eidavo į renginius, noriai, jei tik nesutapdavo su Mišiom.

Pasakodavo apie stacijas, labai mėgdavo žmonėms pasakot, rodyt. Apie jas buvo parašyta pirmajame „Katalikų pasaulio“ numeryje, tai visą laik namie turėdavo arti po ranka pasidėjęs, kas tik ateidavo, rodydavo, džiaugdavosi. Jam tai buvo didelis darbas ir didelis džiaugsmas. Po bažnyčią vedžiodavosi, pasakodavo, su įkvėpimu, smulkiai, jei koks choras atvažiuodavo ar žmonės užeidavo.

Patiko A. Kmieliausko „Šventoji šeima“. Vertino už mintį. Jei nebūtų patikus, nebūtų statęs.

Kapinėse nepatiko dideli akmeniniai antkapiai. Vertino medinius, kuklius „Supuvo, ir viskas“. Ir seseriai pastatė kuklų J. Tvardausko paminklą, ir sau tokio norėjo.

Rimvydas Griauzdė